

No.Φ09222/4716

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ **È È ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ**

(Αριθμός προσφυγής 64867/09)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

19 Ιουλίου 2011

Η παρούσα απόφαση είναι οριστική, αλλά ενδέχεται να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση **È È κατά Ελλάδας**,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), συνεδριάζοντας σε Επιτροπή αποτελούμενη από τους:

Anatoly Kovler, *Πρόεδρος*,

Γεώργιο Νικολάου,

Mirjana Lazarova Trajkovska, *δικαστές*,

και τον Andre Wampach, *Αναπληρωτή Γραμματέα του Τμήματος*,

Αφού συνεδρίασε ιδιαίτερος στις 28 Ιουνίου 2011,

Εκδίδει την κατωτέρω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει προσφυγής (υπ' αριθ. 64867/09) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, η οποία κατατέθηκε στο Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών ("η Σύμβαση") από Έλληνα υπήκοο, τον κ. **È È** ("προσφεύγων") στις 24 Νοεμβρίου 2009.

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε από τον κ. Ν. Αναγνωστόπουλο και την κα. Α. Ψυχά, δικηγόρους Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση ("Κυβέρνηση") εκπροσωπήθηκε από τους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους του Πληρεξουσίου της, κ. Μ. Απέσσο και κα. Κ. Παρασκευοπούλου, Πάρεδρους του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και την κα. Ζ. Χατζηπαύλου, Δικαστική Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 7 Μαΐου 2010 ο Πρόεδρος του Πρώτου Τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο Νο.14, η προσφυγή ανατέθηκε σε Επιτροπή Τριών Δικαστών.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Ο προσφεύγων, στρατιωτικός εν αποστρατεία, γεννήθηκε το 1930 και ζει στη Μυτιλήνη.

5. Στις 15 Νοεμβρίου 1996 ο προσφεύγων υπέβαλε αίτηση στο Ταμείο Αλληλοβοήθειας Στρατού (εφεξής αποκαλούμενο "Ταμείο") με την οποία ζητούσε πρόσθετο ποσό σύνταξης, μετά την τροποποίηση της ημερομηνίας αποστρατείας του. Στις 29 Νοεμβρίου και τις 18 Δεκεμβρίου 1996, το Διοικητικό Συμβούλιο του Ταμείου απέρριψε την αίτησή του πρωτοβάθμια και μετά από έφεση, αντίστοιχα.

6. Στις 22 Ιανουαρίου 1997 ο προσφεύγων άσκησε ένδικο μέσο στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, με το οποίο προσέβαλε τις αποφάσεις του Ταμείου.

7. Με απόφασή του από 29 Μαΐου 1998, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών έκανε εν μέρει δεκτό το αίτημα του προσφεύγοντος και του επιδίκασε 7.739.869 δραχμές (δηλ. 22,714 ευρώ) (απόφαση υπ' αριθμ.5835/1998).

8. Στις 5 Νοεμβρίου 1998 το Ταμείο άσκησε έφεση.

9. Στις 27 Σεπτεμβρίου 2001 το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών δέχθηκε την έφεση του Ταμείου και ακύρωσε την πρωτοβάθμια απόφαση, αφού συμπέρανε ότι δεν πληρούνταν οι νομικές απαιτήσεις για την απονομή πρόσθετης σύνταξης (απόφαση υπ' αριθμ.4030/2001). Η απόφαση κοινοποιήθηκε στον προσφεύγοντα στις 25 Φεβρουαρίου 2003.

10. Στις 11 Μαρτίου 2003 ο προσφεύγων άσκησε έφεση επί νομικών ζητημάτων.

11. Στις 7 Ιουλίου 2006 το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο ακύρωσε την εφετειακή απόφαση και παρέπεμψε την υπόθεση στο Εφετείο (απόφαση υπ' αριθμ.2034/2006).

12. Στις 6 Ιουνίου 2008 το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών απέρριψε την έφεση που άσκησε το Ταμείο κατά της απόφασης υπ' αριθμ.5835/1998

του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών (απόφαση υπ' αριθμ.1947/2008). Η απόφαση κοινοποιήθηκε στον προσφεύγοντα στις 26 Μαΐου 2009.

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

I. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6§1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

13. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι η διάρκεια της διαδικασίας ήταν ασυμβίβαστη προς την απαίτηση της "λογικής διάρκειας" που ορίζει το Άρθρο 6§1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

"Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικαστεί (...) εντός λογικής προθεσμίας, από δικαστήριο (...), το οποίο θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)".

14. Η Κυβέρνηση αμφισβήτησε αυτόν τον ισχυρισμό.

15. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 22 Ιανουαρίου 1997, όταν ο προσφεύγων άσκησε ένδικο μέσο ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, και τελείωσε στις 6 Ιουνίου 2008, όταν δημοσιεύτηκε η απόφαση υπ' αριθμ.1947/2008 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Έτσι, διήρκεσε για περισσότερα από έντεκα χρόνια και τέσσερις μήνες για τρία επίπεδα δικαιοδοσίας.

A. Επί του παραδεκτού

16. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η προσφυγή δεν είναι έκδηλα αβάσιμη, υπό την έννοια του Άρθρου 35§3 της Σύμβασης. Σημειώνει επίσης ότι δεν προσκρούει σε άλλο λόγο απαραδέκτου. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

17. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας πρέπει να αξιολογείται υπό το φως των περιστάσεων της υπόθεσης και αναφορικά με τα εξής κριτήρια: πολυπλοκότητα της υπόθεσης, συμπεριφορά του προσφεύγοντος και των αρμόδιων αρχών, και οι συνέπειες της διαφοράς όσον αφορά τον

προσφεύγοντα (βλ. μεταξύ άλλων αρχών, *Fryflender κατά Γαλλίας* [GC], No.30979/96, §43, ΕΔΔΑ 2000-VII).

18. Το Δικαστήριο συχνά διαπιστώνει παραβιάσεις του Άρθρου 6§1 της Σύμβασης σε υποθέσεις που θέτουν ζητήματα παρόμοια με αυτό της παρούσας υπόθεσης (βλ. *Frydlender* ανωτέρω).

19. Αφού εξέτασε όλο το υλικό που του υπεβλήθη, το Δικαστήριο κρίνει ότι η Κυβέρνηση δεν παρέθεσε πραγματικά περιστατικά ή επιχειρήματα που θα μπορούσαν να το πείσουν να καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα υπόθεση. Όσον αφορά τη σχετική νομολογία του, το Δικαστήριο κρίνει ότι, στην παρούσα υπόθεση, η διάρκεια της διαδικασίας ήταν υπερβολική και δεν πληρούσε την απαίτηση περί "εύλογης διάρκειας".

Ως εκ τούτου, διαπιστώθηκε παραβίαση του Άρθρου 6§1.

II. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

20. Ο προσφεύγων παραπονείται επίσης για το ότι, στην Ελλάδα, δεν υπάρχει δικαστήριο στο οποίο θα μπορούσε να υποβληθεί προσφυγή κατά της υπερβολικής διάρκειας της διαδικασίας. Βασίστηκε στο Άρθρο 13 της Σύμβασης, το οποίο προβλέπει τα εξής:

"Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίαι παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων τους".

21. Η Κυβέρνηση αμφισβήτησε αυτό τον ισχυρισμό.

22. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι αυτή η αιτίαση συνδέεται με αυτή που εξετάστηκε ανωτέρω και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτή.

23. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το Άρθρο 13 εγγυάται μία πραγματική προσφυγή ενώπιον εθνικού δικαστηρίου που να επιτρέπει την προσφυγή κατά της παραβίασης της υποχρέωσης, η οποία επιβάλλεται από

το άρθρο 6§1, να εκδικάζονται οι υποθέσεις μέσα σε λογική προθεσμία (βλέπε *Kudla κατά Πολωνίας* [GC], No. 30210/96, § 156, ΕΔΔΑ 2000-XI). Σημειώνει ότι οι ενστάσεις και τα επιχειρήματα που προέβαλε η Κυβέρνηση παρουσιάστηκαν και απορρίφθηκαν σε προηγούμενες υποθέσεις (βλ. *Κόντη-Αρβανίτη κατά Ελλάδας*, No.53401/99, §§ 29-30, 10 Απριλίου 2003, και *Τσουκαλάς κατά Ελλάδας*, No.12286/08, §§ 37-43, 22 Ιουλίου 2010) και δεν βλέπει το λόγο για τον οποίο θα πρέπει να καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα υπόθεση.

24. Συνεπώς, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω της απουσίας στο εθνικό δίκαιο μιας προσφυγής που θα επέτρεπε στον προσφεύγοντα να επιτύχει την κύρωση του δικαιώματός του να δικαστεί η υπόθεσή του μέσα σε λογική προθεσμία, με την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

25. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

"Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση".

A. Αποζημίωση

26. Ο προσφεύγων αξιώνει 25.000 ευρώ για ηθική βλάβη.

27. Η Κυβέρνηση κρίνει ότι το ποσό αυτό είναι υπερβολικό και ισχυρίζεται ότι η διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ' εαυτής μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση για την ηθική βλάβη. Υποστηρίζει, ωστόσο, ότι, εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να επιδικαστεί ποσό στον προσφεύγοντα, το ποσό των 6.000 ευρώ είναι επαρκές και εύλογο.

28. Το Δικαστήριο κρίνει ότι ο προσφεύγων υπέστη ηθική βλάβη. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, επιδικάζει στον προσφεύγοντα 10.000 ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

29. Ο αιτών αξιώνει 3.000 ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και 1.500 ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη ενώπιον του Δικαστηρίου. Προσκόμισε δύο διαφορετικά τιμολόγια δαπανών: ένα για ποσό 403,04 ευρώ για τις δαπάνες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και ένα για ποσό 1.500 ευρώ για τις δαπάνες ενώπιον του Δικαστηρίου.

30. Η Κυβέρνηση αμφισβήτησε αυτές τις αξιώσεις. Όσον αφορά τα έξοδα και τις δαπάνες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, η Κυβέρνηση παρατήρησε ότι δεν υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ αυτών και της παρατεταμένης διάρκειας της διαδικασίας και ότι αυτή η αξίωση θα πρέπει να απορριφθεί. Σε κάθε περίπτωση, ισχυρίστηκε ότι τα υποβληθέντα τιμολόγια δαπανών δεν κάλυπταν το συνολικό ποσό της αξίωσης. Όσον αφορά το ύψος των εξόδων και δαπανών ενώπιον του Δικαστηρίου, η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι το ποσό της αξίωσης δεν ήταν εύλογο. Σε περίπτωση, ωστόσο, που το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να επιδικαστεί στον προσφεύγοντα σχετικό ποσό, το ποσό των 1.000 ευρώ είναι επαρκές.

31. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων δικαιούται να λάβει έξοδα και δαπάνες μόνον εφόσον αποδείξει την πραγματικότητα, την αναγκαιότητά τους και, επιπλέον, τον εύλογο χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], No. 31107/96, § 54, ΕΔΔΑ 2000-XI).

32. Όσον αφορά την αξίωση του προσφεύγοντας για τις δαπάνες που υπέστη ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η διάρκεια της διαδικασίας θα μπορούσε να επιφέρει αύξηση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του προσφεύγοντος ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και ότι πρέπει επομένως τούτο να ληφθεί υπόψη (βλ. *Caruano κατά Ιταλίας*, 25 Ιουνίου 1987, § 27, Σειρά Α No. 119). Το Δικαστήριο σημειώνει εντούτοις ότι, ακόμη κι αν υποτεθεί ότι το τιμολόγιο δαπανών που υπέβαλε ο προσφεύγων κάλυπτε το συνολικό ποσό της σχετικής αξίωσης, τα αιτούμενα εν προκειμένω έξοδα δεν γεννήθηκαν από

την διάρκεια της διαδικασίας, αλλά είναι έξοδα στα οποία φυσιολογικά υποβάλλεται κανείς μέσα στα πλαίσια της επίδικης διαδικασίας. Έτσι, το Δικαστήριο δεν διακρίνει αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της διαπιστωμένης παραβίασης και της υλικής ζημίας. Ως εκ τούτου, απορρίπτει την αξίωση.

33. Όσον αφορά την αξίωση για έξοδα ενώπιον του Δικαστηρίου, εφόσον ελήφθησαν υπόψη τα έγγραφα που έχει στην κατοχή του και η νομολογία του, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να του επιδικάσει ολόκληρο το αιτούμενο ποσό, δηλ. 1.500 ευρώ, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

34. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή,
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης,
3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης,
4. *Αποφαίνεται*
 - α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, μέσα σε τρεις μήνες, 10.000 (δέκα χιλιάδες) ευρώ για ηθική ζημία και 1.500 (χίλια πεντακόσια) ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος,
 - β) ότι, από τη λήξη της τρίμηνης αυτής προθεσμίας και μέχρι την εξόφληση, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.
5. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στην αγγλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 19 Ιουλίου 2011 κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού του Δικαστηρίου.

Υπογραφή

Andre Wampach

Αναπληρωτής Γραμματέας

Υπογραφή

Anatoly Kovler

Πρόεδρος

Αθήνα, 05.08.2011

Ακριβής μετάφραση από τα αγγλικά

Η μεταφράστρια Ελένη Δημητρίου